

Бранка Брчкало*

Универзитет у Источном Сарајеву

Филозофски факултет Пале

УДК 371.3::811.163.41(497.6)

Стручни рад

10.7251/NSK1413014M

МЈЕСТО И УЛОГА МЕТОДИКЕ У КОНЦЕПЦИЈИ ОБРАЗОВАЊА УЧИТЕЉСКОГ КАДРА У СКЛАДУ СА ЕВРОПСКИМ СТАНДАРДИМА

Апстракт: Комплексно поље образовања учитеља пуно је контрадикција, тензија и парадокса. У времену брзих промјена образовање учитеља тражи стално побољшавање, усавршавање и реформе. У посљедњих десетак година проведено је неколико значајних истраживања квалитета образовања учитеља / наставника у земљама чланицама Европске уније. Организација за економску сарадњу и развој донијела је 2005. године извјештај под насловом „Наставници су важни“ у коме се даје низ доказа да је квалитет наставника један од најважнијих фактора који утиче на успјех ученика. Зелена књига о образовању наставника / учитеља у Европи, упућује на неопходност „висококвалитетног образовања и усавршавања наставника за провођење реформе сектора образовања, реформе наставног плана и програма, те ефективно коришћење нових технологија за процесе учења“. Колико студиј разредне наставе данас у Републици Српској и ближем окружењу оспособљава учитеље за испуњавање свих захтјева који стоје пред њима у складу са европским стандардима, какви су планови и програми, какво мјесто у њима заузима методика наставе српског језика и методичка пракса – питања су којима се бави овај рад. У раду се користи метода теоријске анализе и дескриптивна метода.

Кључне ријечи: методика наставе српског језика, учитељски кадар, наставни планови и програми.

Увод

Начин функционисања школа и факултета у Републици Српској и Босни и Херцеговини у подударности је са сликом друштва које се налази у транзицији и бременито је многим проблемима. Друштвене промјене захтијевају и промјене унутар сваког друштвеног сегмента, на тако и унутар области образовања. Сврха промјена требало би да буде осавремењивање образовно-васпитног процеса у складу са европским стандардима. Критичка анализа стања на учитељским или педагошким факултетима и катедрама за разредну наставу захтијевала би дуже тимско бављење овим проблемом, те ће

* brankabrckalo@yahoo.com

се зато овај рад усмјерити на само неке сегменте, као што су мјесто и улога методике наставе српског (матерњег) језика⁸ и методичке праксе у концепцији образовања учитељског кадра у оквиру основних академских студија или првог циклуса.

Чак и површна анализа наставних планова студија разредне наставе у Босни и Херцеговини указала би на неуједначеност и неусклађеност и у броју заступљених наставних предмета и у њиховим термилошким називима и у седмичном фонду часова за поједине предмете. У једном ранијем истраживању које смо провели у БиХ и окружењу указали смо на то да „чак и факултети који нису удаљени просторно, а ни у неком другом смислу, немају уједначену предметно-планску структуру, па би у будућем периоду требало инсистирати на томе“ (Брчало, 2008, стр. 134).

Тренутно, према Комисији за акредитацију и провјеру квалитета, све акредитоване високошколске установе у БиХ имају реформисане студијске програме, али процес њиховог усавршавања још траје.

Први циклус студија разредне наставе (додипломски студиј) у БиХ по новим плановима, у складу са болоњским процесом, траје, углавном, четири године (240 ECTS бодова), мада има и факултета на којим траје три године (180 ECTS бодова), такав је студиј разредне наставе на Независном универзитету у Бањалуци или на Универзитету у Тузли, док су у Хрватској на већини учитељских факултета интегрисани додипломски и дипломски студиј у трајању од пет година (300 ECTS бодова). Такви су учитељски факултети у оквиру свеучилишта у Загребу, Риједи, Осијеку, Сплиту, Пули.

Неуједначеност у наставним плановима студија разредне наставе у БиХ и окружењу односи се и на методику наставе матерњег језика и књижевности, којој се не придаје исти седмични фонд часова у оквиру ордређеног семестра нити је заступљена у истим семестрима. То се може рећи и за методичку праксу. Колико су за формирање професионалног идентитета учитеља битне и методика и методичка пракса, говори податак да се од будућег учитеља тражи да буде аутономни професионалац са критичким ставом према теорији и пракси, истраживач, актер и креатор праксе, укључујући сопствени развој, курикулум, окружење (Радуловић 2007). Методика као примјене теоријске научна дисциплина професионално је усмјерена и пружа будућим учитељима одговарајућа знања и умијења, а методичка пракса могућности за активно преиспитивање теоријских знања.

⁸ Свуда гдје ће се у овом раду појам *методика* појављивати без посебних одредница, подразумијеваће се методика наставе српског језика и књижевности, а с обзиром на то да је ријеч о учитељским факултетима у различитим земљама подразумијеваће се методика наставе датог матерњег језика.

Мјесто и улога методике и методичке праксе у концепцији образовања учитељског кадра у складу са европским стандардима

У посљедњих десетак година проведено је неколико значајних истраживања квалитета образовања учитеља/наставника у земљама чланицама Европске уније. Организација за економску сарадњу и развој донијела је 2005. године извјештај под насловом „Наставници су важни“ у коме се даје низ доказа да је квалитет наставника један од најважнијих фактора који утиче на успех ученика. Зелена књига о образовању наставника/учитеља у Европи, упућује на неопходност „висококвалитетног образовања и усавршавања наставника за провођење реформе сектора образовања, реформе наставног плана и програма, те ефективно коришћење нових технологија за процесе учења“. образовање представља једну од централних тема стратегије Европа 2020. Комитет организације Уједињених нација за образовање, науку и културу (UNESCO) успоставио је ниво квалитета у образовању који треба да достигну све чланице које су приступиле болоњском процесу. UNESCO дефинише квалитет у високом образовању, према чл. 11 Свјетске декларације за високо образовање (World Declaration on Higher Education), као мултидимензионални концепт, који треба да обухвати све његове функције и активности, укључујући и наставу и академске програме и активности, истраживање и научни приступ, обезбјеђивање особља, студената, зграда, факултета, опреме, услуга и сл.

Покренуто је низ пројеката Европске уније и Савјета Европе на тему: подршка побољшању руковођења универзитетима, модернизацији и унапређивању наставних планова и програма, а у те пројекте се укључују и високошколске институције у Републици Српској. Значајан је TEMPUS пројекат који промовише сарадњу на нивоу високог образовања са партнерским земљама Западног Балкана, Источне Европе, Медитерана и Централне Азије.

Модел професионалног образовања учитеља/наставника заснива се на двије парадигме: семинарској и академској (Buchberger et al. 2000). Семинарска оријентација наглашава важност практичног оспособљавања студената, а академска истиче значај академског образовања, а умањује важност практичне обуке. Реформа система образовања критикује оба становишта истичући значај професионализације. Познавање струке и професионалност је компетенција која се тражи од учитеља и у традиционалној и у савременој настави. Знање чињеница и кључних информација за обављање професије добија своју вриједност само ако је примјенљиво у пракси. Болоњски процес и реформе у високом образовању данас све више пажње поклањају утицају педагошке и методичке праксе на

образовање учитеља, прије свега да би се отклониле слабости које су се појавиле усљед претјеране академизације образовања учитеља. Новина је у преобликовању програма образовања учитеља у европским земљама, тако да се нуди модел образовања заснован на компетенцијама, а пракса има значајну улогу. У складу са образовним стандардима предлаже се цјеловит систем праћења и оцјењивања студентске праксе. У свијету се студентској пракси **ТОКОМ** високошколског образовања поклања посебна пажња, јер је она битан предуслов за грађење професионалног идентитета будућих учитеља. У складу с тим је разумијевање теорије и праксе као међусобно условљених и разумијевање дјеловања учитеља као контекстуално условљеног.

„Наставнику су потребне компетенције да опажа и дефинише проблеме (...), осјетљивост за потребе окружења у коме ради (...), отвореност за промене (...), позитиван однос према континуираном учењу“ (Рајовић, Радуловић, 2009, стр. 12).

Разумљиво је зато да методика као примијењена и теоријска научна дисциплина оправдава своје мјесто у наставном плану и програму у концепцији образовања учитеља. „Методика здружује научна сазнања и позитивна наставна искуства, па тако остаје доследна своме начелу о неопходности сталног јединства теорије и праксе“ (Николић, 1999, стр.7). Ако се, при томе, узме у обзир значај и сложеност наставног предмета српски језик или било који други матерњи језик и то да је он уз математику најзаступљенији предмет у разредној настави (у НПП Републике Српске пет часова седмично у сваком разреду), онда и методика наставе и методичка пракса на студију треба да буду заступљене сразмјерно овоме.

Методика у наставним плановима студија разредне наставе у БиХ и региону

Изграђен систем управљања квалитетом на једној високошколској институцији обезбјеђује њену компатибилност у европском простору високог образовања, поједностављује процедуре признавања већ стечених диплома, а тиме и мобилност студената и наставника. Све то говори о неопходности усклађивања наставних планова и програма по којима се образују студенти истог излазног профила.

Стратегија образовања Републике Српске представља се скупом стратешких праваца и појединачних стратегија које надлежни субјекти образовног система треба да покрену и реализују како би се достигли постављени стратешки циљеви. У Стратегији се наводи да ће се реформа наставних планова и програма на свим нивоима образовања наставити у правцу препознавања и признавања исхода учења у европском образовном оквиру, као и потребама бржег укључивања свршених ученика и студената у

друштвено-економски систем Републике Српске. Такође се наглашава још један правац дјеловања, а то је: усаглашавање профила образовних кадрова и менаџмента са циљевима образовања и европским моделима. За обезбјеђење компетентног образовног кадра пресудан је систем његовог образовања, како на основним студијама, тако и током цјеложивотног усавршавања.

До данас је извршена ревизија наставних планова и програма на високошколским институцијама, али процес њиховог реформисања још траје.

Увид у наставне планове студија разредне наставе у БиХ и ширем окружењу упућује на то да до потпуног уједначавања још није дошло и да процес усклађивања тек предстоји. Предмет методика наставе српског (матерњег) језика није заступљен у истим семестрима, нити са истим фондом часова. На неким факултетима, уз ову методику, планом је предвиђена методика наставе почетног читања и писања, као на примјер, у оквиру Учитељског студија на Филозофском факултету у Бањалуци, а на осталим студијским програмима је нема.

Табела 1: Заступљеност методике наставе матерњег језика на студијским програмима за разредну наставу у РС и БиХ.

Назив студијског програма	Носилац / Извођач	Врста	Заступљеност методике наставе матерњег језика у НПП – недељни фонд	Заступљеност методичке праксе
1.	2.	3.	4.	5.
Студијски програм за разредну наставу, Концепт 4+1+3	Универзитет у Источном Сарајеву / Филозофски факултет Пале	Основне академске студије (први циклус)	V семестар 3П+4В VIII семестар 3П+4В	У НПП нису одређени посебни часови за праксу него се она изводи у склопу редовних часова методике.

Назив студијског програма	Носилац / Извођач	Врста	Заступљеност методике наставе матерњег језика у НПП – недјелни фонд	Заступљеност методичке праксе
Студијски програм за разредну наставу, Концепт 4+1+3	Универзитет у Источном Сарајеву / Педагошки факултет Бијељина	Основне академске студије (први циклус)	V семестар 3П+4В VIII семестар 3П+4В	У НПП нису одређени посебни часови за праксу него се она изводи у склопу редовних часова методике.
1.	2.	3.	4.	5.
Учитељски студиј, Концепт 4+1+3	Универзитет у Бањалуци / Педагошки факултет у Бањалуци	Први циклус (додипломски студиј)	VII семестар 2П+1В (Методика наставе почетног читања и п.) VIII семестар 4П+5В (МНСЈ)	50 часова укупно у VIII семестру за све методике 5 ECTS бодова
Студиј разредне наставе, Концепт 3+2+3	Независни универзитет у Бањалуци / Педагошки факултет	Први циклус (додипломски студиј)	IV семестар 2П+2В V семестар 2П+2В VI семестар 2П+2В	IV и V семестар 4 ECTS бода и 3 ECTS бода, није одређен број часова
Студиј разредне наставе, Концепт 4+1+3	Универзитет у Зеници / Филозофски факултет Зеница	Први циклус (додипломски студиј)	VI семестар 2П+3В VII семестар 2П+3В	VII и VIII семестар – самостална педагошка-методичка пракса у трајању по 10 дана у сваком од ових семестара

Назив студијског програма	Носилац / Извођач	Врста	Заступљеност методике наставе матерњег језика у НПП – недјељни фонд	Заступљеност методичке праксе
Студиј разредне наставе, Концепт 4+1+3	Универзитет у Сарајеву / Педагошки факултет Сарајево	Први циклус студија разредне наставе	V семестар 2П+2В VI семестар 2П+1В VII семестар 1П+1В VIII семестар 0П+1В	VI семестар 2 часа недјељно VII семестар 2 часа недјељно VIII семестар 2 часа недјељно +50 часова укупно у семестру за све методике самост. професион. пракса
Студиј разредне наставе, Концепт 4+1+3	Универзитет у Травнику / Едукацијски факултет	Први циклус студија разредне наставе	VI семестар 2П+2В VIII семестар 2П+2В	VIII семестар 4 часа недјељно укупно за све методике, 5 ECTS бодова
1.	2.	3.	4.	5.
Студиј разредне наставе, Концепт 3+2+3	Универзитет у Тузли / Филозофски факултет Тузла	Први циклус студија разредне наставе	V семестар 2П+3В VI семестар 2П+3В	У НПП нису одређени посебни часови за праксу него се она изводи у склопу редовних часова методике.
Студиј разредне наставе, Концепт 4+1+3	Свеучилиште У Мостару/ Факултет природословно-математичких и одгојних знаности	Предипломски студиј разредне наставе	VII семестар 2П+2В VIII семестар 2П+2В	VII семестар укупно 30 часова у семестру за све методике VIII семестар укупно 30 часова у семестру за све методике

Табела показује да је стање у погледу заступљености методике наставе језика и књижевности веома шаролико. На неким факултетима изучава се у

петом и осмом семестру – укупно 6 часова предавања и 8 часова вјежби седмично (Студиј разредне наставе на Филозофском факултету у Палама и Педагошком факултету у Бијељини). На Филозофском факултету у Бањалуци изучава се у седмом семестру као методика наставе почетног читања и у осмом као методика наставе српског језика – укупно 6 часова предавања и 6 часова вјежби. На Педагошком факултету Независног универзитета у Бањалуци методика се изучава у оквиру четвртог, петог и шестог семестра, укупно 6 часова предавања и 6 часова вјежби.

У Федерацији БиХ Методика БХС језика изучава се на Педагошком факултету у Сарајеву кроз четири семестра (V, VI, VII, VIII), укупно 5 часова предавања и 5 часова вјежби. На Филозофском факултету у Зеници методика се у оквиру Студија разредне наставе изучава у шестом и седмом семестру – укупно 4 часа предавања и 6 часова вјежби. На Едукацијском факултету у Травнику методика је заступљена у шестом и осмом семестру, са укупно 4 часа предавања и 4 часа вјежби. На Студију разредне наставе у Тузли методика је заступљена у петом и шестом семестру са укупно 4 часа предавања и 6 часова вјежби. На студију разредне наставе у оквиру Свеучилишта у Мостару методика је заступљена у седмом и осмом семестру са укупно 4 часа предавања и 4 часа вјежби.

Када је ријеч о методичкој пракси, изражена је још већа неуједначеност. У неким наставним плановима нису предвиђени посебни часови за методичку праксу, у неким јесу, али у различитим семестрима и са различитим седмичним фондом од факултета до факултета. Понегдје су одређени и ECTS бодови за праксу. На неким факултетима законским актима регулишу се обавезе свих учесника у реализацији самосталне педагошко-методичке праксе студената. Обично ти факултети придају већи значај пракси и она је заступљена на свакој години студија. На крају прве године студија проводи се педагошко-психолошка пракса, на крају друге године дидактичка пракса, на трећој години заступљена је методичка, а на четвртој, поред методичке, проводи се и самостална или континуирана или интегрална пракса, како се назива на појединим факултетима. Самостална пракса састоји се у томе да студент сам изводи часове из свих предмета у одређеном разреду у школи вјежбаоници једну неђељу дана или дуже. Практика је заступљена на свакој години студија на Педагошком факултету у Сарајеву, који има дугу традицију и угодан систем провођења праксе, јер је то најстарија високошколска установа у Сарајеву.

Табела 2: Заступљеност методике наставе српског језика на студијским програмима за разредну наставу у Републици Србији

Назив студијског програма	Носилац / Извођач	Врста	Заступљеност методике наставе српског језика у НПП – седмични фонд	Заступљеност методичке праксе
1.	2.	3.	4.	5.
Студијски програм за образовање учитеља, Концепт 4+1+3	Универзитет у Београду / Учитељски факултет	Основне студије	V и VI семестар 3П+4В VII и VIII семестар 2П+0В+6О	VI семестар 4 ECTS бодова VIII семестар 7 ECTS бодова
1.	2.	3.	4.	5.
Студијски програм за образовање учитеља, Концепт 4+1+3	Универзитет у Новом Саду / Педагошки факултет у Сомбору	Основне студије	VI семестар 2П+2В VIII семестар 3П+3В	VI семестар 3 часа недјељно VIII семестар 3 часа недјељно
Студијски програм за образовање учитеља, Концепт 4+1+3	Универзитет у Крагујевцу / Учитељски факултет у Ужицу	Основне студије	V семестар 2П+1В VI семестар 1П+1В VII семестар 1П+2В VIII семестар 1П+3В	VI семестар укупно 50 ч. праксе VIII семестар укупно 50+100 ч. праксе
Основне академске студије за образовање учитеља, Концепт 4+1+3	Универзитет у Нишу / Учитељски факултет у Врању	Основне академске студије	VII семестар 3П+2В VIII семестар 1П+4В	VIII семестар 4 недјеље праксе за све методике
Основне академске студије за образовање учитеља, Концепт 4+1+3	Универзитет у Приштини / Учитељски факултет у Призрену-Лепосавићу	Основне академске студије	V семестар метод. наст. поч. чит. и пис. 2П+1В (изборни) VI семестар 4П+3В VIII семестар 1П+6В	VI семестар 3 недјеље праксе за све методике VIII семестар 4 недјеље

Анализа података у Табели 2 упућује на неуједначеност у погледу недјељног фонда часова методике у НПП за основне академске студије за образовање учитеља у Србији. Такође се на неким факултетима методика изучава у континуитету од петог, шестог, седмог до осмог семестра (учитељски факултети у Београду, Ужицу и, могло би се рећи, Лепосавићу). На Учитељском факултету у Врању и Педагошком факултету у Сомбору методика се изучава само у току два семестра (седмог и осмог, односно шестог и седмог).

У погледу методичке праксе стање је, такође, неуједначено. Неки факултети придају већи значај пракси па се одређена врста праксе реализује на свакој години студија (учитељски факултети у Београду, Ужицу, Лепосавићу). На осталим факултетима наставним планом су предвиђени одређени часови, а понегдје и ECTS бодови, за методичку или самосталну, континуирану праксу у трећој и четвртој години студија.

Слична неусклађеност може се уочити и на учитељским факултетима у сусједним земљама. Упоредивање готово да није могуће са факултетима у Хрватској, јер је тамо заступљен нови модел петогодишњег студија – интегрисани преддипломски и дипломски студиј. Ако се прати наставни план у прве четири године, онда је опште запажање да се методика хрватског језика изучава у континуитету у три или четири семестра заредом, а стручна пракса заступљена је на свим годинама студија или од друге па до четврте године и реализује се једну, двије или три седмице. То се односи на студије за учитеља у оквиру свеучилишта у Риједи, Осијеку и Пули.

У наредном периоду требало би више пажње посветити планирању и организовању континуиране праксе у осмом семестру на свим учитељским факултетима. Данас је у многим дјелатностима изражена тежња ка перфектности, која подразумијева компетентност и престиж у нечему. То би посебно требало да буде изражено у области образовања. У традиционалној школи доминирало је опште образовање у односу на професионално. То се може сматрати маном али и предношћу јер се шире образован човјек лакше сналази у сталним промјенама у струци. Међутим, за рјешавање проблема на послу неопходна је практична комбинаторика и сналажљивост, стручно знање и експертност за рад, што се најбоље изграђује кроз практичну дјелатност. Професионална пракса је значајан чинилац од којег зависи ефикасност и квалитет практичног оспособљавања будућих учитеља за рад у школи.

Закључак

Питање односа теоријске и практичне наставе на учитељским студијама истовремено је старо и актуелно онолико колико су стари и

актуелни васпитање и професија учитеља. Оно се нарочито интензивира болоњским процесом који захтијева озбиљније припреме за будући стручни рад. Из тога произлази и значај методика, као наставних предмета на учитељским факултетима, јер оне поред теоријског нивоа садрже и примијењени (практични). Методике наставе постају кључни предмети, оне су предмет мастер и докторских студија.

Болоњска декларација предвиђа прихватање система лако препознатљивих академских и стручних степена, као увођење бодовног система (ECTS), те би усклађивање предметно-планске структуре студија разредне наставе на различитим факултетима, уједначавање термилошких назива предмета, уједначавање фонда часова за исте наставне предмете на различитим факултетима допринијело још већој мобилности професора и студената. Анализа наставних планова у БиХ и сусједним земљама упућује на неуједначеност у погледу фонда часова методике наставе језика и књижевности, као и методичке праксе на различитим факултетима, а слично је и са осталим наставним предметима.

За образовање учитеља неопходан је организован систем. Савремени факултети требало би да поклањају посебну пажњу практичној настави будућих учитеља с обзиром на то да се ова компонента дуго времена занемаривала. Наставним планом и програмом учитељских факултета предвиђено је да се оспособљавање за рад у настави остварује и кроз професионалну, односно методичку и педагошку праксу, али се овај начин припремања студената запоставља, а на неким факултетима и игнорише. Понегдје се занемарују методике а понегдје су пренаглашене, што доводи до тога да ученици премало познају предметну науку и сам наставни предмет. Иако се постављају све сложенији захтјеви пред будућим учитељима, ипак у погледу организовања стручно-педагошке праксе не треба одустајати од неких традиционалних, провјерених и успјешних вриједности, али је неопходно да се модели теоријског и практичног образовања континуирано прате, унапређују и модернизују. Данашњи образовни систем припрема дјецу за живот у 21. вијеку, те школа мора бити футуролошки усмјерена, мора сагледати које су компетенције потребне ученицима када наступи њихов радни вијек. Зато је важно образовање учитеља јер они треба да посједују читав спектар знања да би се могли сматрати компетентним у будућој професији.

Извори

Наставни план, Универзитет у Сарајеву, Педагошки факултет у Сарајеву, Студиј разредне наставе, на сајту: <http://www.pf.web.ba/index.php/2013-07-15-7-43-41/pravila-uputstva>, прочитано: 10. 11. 2013.

Наставни план, Универзитет у Источном Сарајеву, Педагошки факултет,

Студијски програм за разредну наставу, Бијељина, 2009.

Наставни план, Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет, Студијски програм за разредну наставу, Пале, 2009.

Наставни план, Универзитет у Бањалуци, Филозофски факултет, Учитељски студиј, на сајту: <http://ff.unibl.org/> прочитано: 10. 11. 2013.

Наставни план, Независни универзитет у Бањалуци, Педагошки факултет, Студиј разредне наставе, на сајту: <http://www.nubl.org/newsite/> прочитано: 10. 11.2013. 12

Наставни план, Универзитет у Зеници, Филозофски факултет, Студиј разредне наставе, на сајту: <http://www.pf.unze.ba/nova/pocetna.php>, прочитано: 10. 11.2013.

Наставни план, Универзитет у Травнику, Едукацијски факултет, Студиј разредне наставе, на сајту: <http://www.eft.ba/>

Наставни план, Универзитет у Тузли, Филозофски факултет, Студиј разредне наставе, на сајту: <http://www.ff.untz.ba/> прочитано: 10. 11. 2013.

Наставни план, Свеучилиште у Мостару, Факултет природословно математичких и одгојних знаности, Студиј разредне наставе, на сајту: <http://sve-mo.ba/> прочитано: 12. 11. 2013.

Наставни план, Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Студиј за образовање учитеља, на сајту: <http://www.uf.bg.ac.rs/> прочитано: 12. 11. 2013.

Наставни план, Универзитет у Нишу, Учитељски факултет у Врању Студијски програм: учитељ, на сајту: <http://www.ucfak.ni.ac.rs/> прочитано: 12. 11. 2013.

Наставни план, Универзитет у Новом Саду, Педагошки факултет у Сомбору, Студијски програм: учитељ, на сајту: <http://www.pef.uns.ac.rs/> прочитано: 12. 11. 2013.

Наставни план, Универзитет у Крагујевцу, Учитељски факултет у Ужицу, Студијски програм за образовање учитеља, на сајту: <http://www.ucfu.kg.ac.rs/> прочитано: 12. 11. 2013.

Наставни план, Универзитет у Приштини, Учитељски факултет у Призрену, Лепосавић, Студије за образовање учитеља, на сајту: <http://www.uf-pz.net/> прочитано: 12. 11. 2013.

Наставни план, Свеучилиште у Ријеци, Учитељски факултет, Интегрирани преддипломски и дипломски студиј, на сајту: <http://www.ufri.uniri.hr/hr/> прочитано: 12. 11. 2013.

Наставни план, Свеучилиште у Пули, Одјел за одгојне и образовне дјелатности, Интегрирани преддипломски и дипломски студиј, на сајту: <http://www.srednja.hr/ePredstavljajanje-fakulteta/Javni/Sveuciliste-Juraja-Dobrile-u-Puli/Odjel-za-obrazovanje-ucitelja>, прочитано: 12. 11. 2013.

Наставни план, Свеучилиште у Осијеку, Учитељски факултет, Интегрирани преддипломски и дипломски студиј, на сајту: <http://www.ufos.unios.hr/modules/news/> прочитано: 12. 11. 2013.

Zelena knjiga o obrazovanju nastavnika u Evropi, Европска

komisija, http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/green_book-oth-srb-t02.pdf,
 прочитано: 11. 11. 2013.

Стратегија развоја образовања Републике Српске за период 2010 – 2014, Влада Републике Српске, Бањалука, 2009, <http://www.vladars.net/> прочитано: 11.11.13.

Литература

- Брчкало, Б. (2008). Студиј разредне наставе – искуства, стање, перспективе, у: *Studij razredne nastave u funkciji devetogodišnje osnovne škole*. Zbornik radova. Ur. Arnaut, M., Zenica: Pedagoški fakultet, 133 – 143.
- Buchberger, F. et al. (2000). *Green Paper on teacher Education in Europe*. TNTEE Dryden; Vos, J (2001). *Revolucija u učenju*. Zagreb: Educa.
- Николић, М. (1999). *Методика наставе српског језика и књижевности*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Радуловић, Л. (2007). Истраживање и развијање образовања наставника за рефлексивну праксу - критички приказ једног истраживања као грађења образовног програма у: *Педагогија* бр. 4. Београд, 597 – 610.
- Рајовић, В., Радуловић, В. (2009). Менторство у светлу рефлексивне праксе: перспектива инсајдера. *Унапређење образовања учитеља и наставника (од селекције до праксе)*. Универзитет у Крагујевцу. Педагошки факултет у Јагодини, 11 – 15 .

Branka Brčkalo

PLACE AND ROLE OF METHODS IN THE CONCEPT OF EDUCATION OF TEACHERS ACCORDING TO EUROPEAN STANDARDS

Summary

The complex field of teacher education has a lot of contradictions, tensions and paradoxes. In a time of rapid changes, teacher education requires continuous improvement, training and reform. In the last ten years there were several important research studies on quality of teacher education in the member states of the European Union. The Organization for Economic Cooperation and Development issued the 2005th year report titled "Teachers are important" which contains the evidence that the quality of teachers is one of the most important factors that influence the success of students. Green Paper on Teacher Education in Europe, points to the necessity of "high-quality education and training of teachers for the implementation of the reform of education sector, the reform of the curriculum, and effective use of new technologies in the learning process." This paper deals

with the questions of how much the study of elementary school teaching nowadays in Republic of Srpska and region trains teachers for fulfilling all the requirements that are ahead of them according to European standards, what the plans and programs are and how much of the Serbian language teaching methodology and methodical practice they contain. This paper uses the method of theoretical analysis and descriptive methods.

Key words: *Methods in teaching Serbian language, teachers, curriculum.*